

Riktlinjer för handläggning av färdtjänst och riksfärdtjänst

Verksamheten för Myndighetsbeslut och Öppen vård

Föreskrift

Plan

Policy

Program

Reglemente

Regler

Riktlinje

Rutin

Strategi

Taxa

Innehållsförteckning

Innehållsförteckning	2
Inledning och syfte	3
Centrala begrepp	3
Tillstånd	3
Färdtjänstillstånd	4
Riksfärdtjänstillstånd	4
Ansökan om tillstånd	4
Beslut om färdtjänstillstånd	4
Barns rätt till färdtjänst	5
Resor som inte omfattas av färdtjänst	5
Tillståndets omfattning	6
Omfattning för färdtjänst	6
Omfattning för riksfärdtjänst	6
Specialfordon	6
Ensamåkning	6
Ledsagare	6
Beställning av resa	6
Service under resan	6
Överklagan av ett beslut	7
Återkallelse	7
Avgifter	7

Inledning och syfte

Färdtjänst och riksfärdtjänst är ett komplement till kollektivtrafiken och ska bidra till att personer med funktionsnedsättning ges samma förutsättningar som övriga kollektivtrafikresenärer. Varje kommun ansvarar för att färd- och riksfärdtjänst av god kvalitet anordnas.

Syftet med riktlinjerna är att säkerställa rättssäkerhet och lika behandling när det gäller handläggning av tillstånd av färdtjänst och riksfärdtjänst. Riktlinjerna ska även ge stöd och vägledning för handläggaren i det praktiska arbetet med de individuella behovsbedömningar som alltid ska göras. Varje kommun har rätt att utforma sina egna riktlinjer så länge de inte strider mot lagen. Riktlinjerna tydliggör de lokala villkoren för färdtjänsten och ska, tillsammans med färdtjänstlagen och riksfärdtjänstlagens bestämmelser, vara vägledande vid den individuella tillståndsprövningen.

Centrala begrepp

Nedanstående termer och definitioner följer Socialstyrelsens Terminologiråds rekommendationer samt Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om användning av begrepp och termer SOSFS 2007:9.

Funktionsnedsättning: Nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell förmåga. En funktionsnedsättning kan uppstå till följd av sjukdom eller annat tillstånd eller till följd av en medfödd eller förvärvad skada. Sådana sjukdomar, tillstånd eller skador kan vara av bestående eller av övergående natur.

Funktionshinder: Begränsning som en funktionsnedsättning innebär i förhållande till omgivningen. Exempel på begränsningar är svårigheter att klara sig själv i det dagliga livet och bristande delaktighet i arbetslivet, i sociala relationer, i fritids och kulturaktiviteter, i utbildning och i demokratiska processer. Det handlar framförallt om bristande tillgänglighet i omgivningen.

Användning av ordet *färdtjänst* vidare i riktlinjen avser även begreppet riksfärdtjänst om inte annat anges.

Tillstånd

Färdtjänsten regleras i Lag om färdtjänst (1997:736) och riksfärdtjänst i Lag om riksfärdtjänst (1997:735) och är en särskild form av kollektivtrafik inom ramen för den kollektiva persontrafiken. Det är folkbokföringskommunen som ansvarar för att anordna färdtjänst och riksfärdtjänst. Resor med färdtjänst ska i likhet med den allmänna kollektivtrafiken i största mån samordnas. Bristfälliga allmänna kommunikationer berättigar inte till färdtjänst, inte heller bristande förmåga att framföra eget fordon. Det ska finnas ett tydligt samband mellan funktionsnedsättningen och svårigheterna att förflytta sig själv eller att genomföra själva resan. Tillstånd till färdtjänst är personligt. Om sökanden är under 18 år skall prövningen göras i förhållande till barn i motsvarande ålder utan funktionshinder.

Färdtjänstillstånd

Tillstånd ska meddelas den som på grund av varaktigt funktionshinder har väsentliga svårigheter att förflytta sig själv på egen hand eller att resa med allmänna kommunikationsmedel. Vad lagen avser med väsentliga svårigheter är inte definierat. Domstolspraxis är en vägledning i bedömningen. I den kan uttydas att det är förflyttningar på egen hand eller resandet som är grund för färdtjänst och inte svårigheter vid resans mål.

Enligt domstolspraxis (RÅ 2007 ref 27) ska funktionsnedsättningen beräknas bestå minst tre månader för att inte betraktas som tillfällig. Detta innebär att funktionsnedsättningar som varar under kortare tid och som för den enskilde kan ge stora svårigheter i upprättande av sociala kontakter eller för att genomföra inköp, inte faller inom lag om färdtjänst.

Riksfärdtjänstillstånd

Tillstånd skall meddelas om:

- resan till följd av den sökandes funktionshinder inte till normala reskostnader kan göras med allmänna kommunikationer eller inte kan göras utan ledsagare,
- ändamålet med resan är rekreation eller fritidsverksamhet eller någon annan enskild angelägenhet,
- resan görs inom Sverige från en kommun till en annan kommun,
- resan görs med taxi, ett för ändamålet särskilt anpassat fordon eller med allmänna kommunikationer tillsammans med ledsagare

Ansökan om tillstånd

Ansökan skall göras av den enskilde eller dennes företrädare och ska leda till utredning och beslut. Utredningen ska inledas skyndsamt. Om uppgifterna inkommer från någon annan än den enskilde själv ska handläggare ta kontakt med den som uppgifterna berör för att ta reda på om det finns behov av insatser

Beslut om färdtjänstillstånd

För att fatta beslut om färdtjänstillstånd behöver handläggaren inhämta tillräckliga uppgifter för att kunna bedöma om rekvisiten för att beviljas tillstånd är uppfyllda. Ett skriftligt underlag från behörig hälso- och sjukvårdspersonal som styrker funktionsnedsättningen ska vara en del av beslutsunderlaget men berättigar i sig inte till färdtjänst.

Ett färdtjänstillstånd kan förenas med särskilda föreskrifter som är individuella. Det kan till exempel gälla typ av fordon, placering i fordonet, ensamåkning, ledsagare eller ledarhund. Färdtjänst kan inte beviljas enbart för att allmänna kommunikationer saknas eller går på tider som inte passar resenärerna.

Beslut om färdtjänstillstånd skall fattas av den som enligt gällande delegationsordning är behörig. Beslut skall meddelas skriftligt. Beslut med avslag/delavslag skall innehålla tydliga skäl till avslaget och tillsammans med överklaganshänvisning skickas hem till sökande.

Barns rätt till färdtjänst

Utgångspunkten vid bedömning av barns behov av färdtjänst, är vad som kan anses gälla för andra barn utan funktionsnedsättning i motsvarande ålder. Mindre barn kan som regel inte beviljas resor med färdtjänst då de i allmänhet inte reser med kollektivtrafik utan medverkan från förälder eller annan vårdnadshavare. Beslut om färdtjänst kan dock fattas om barnet på grund av sin funktionsnedsättning har skrymmande hjälpmedel, är starkt infektionskänslig eller om funktionsnedsättningen i sig omöjliggör resa med kollektivtrafiken trots medverkan av förälder eller annan vårdnadshavare.

Vid ärenden som berör barn ska hänsyn tas till barns rättigheter i enlighet med exempelvis Barnkonventionen.

Resor som inte omfattas av färdtjänst

Färdtjänst är avsedd för enskilda personers privatresor och får ej användas för följande typ av resor:

- Resor till och från grundskola, särskola och gymnasieskola. Kultur- och utbildningsnämnden ansvarar för skolresor.
- Resor till och från fritidshem i anslutning till skola för barn med funktionsnedsättning under 12 år. Kultur- och utbildningsnämnden ansvarar.
- Resor till och från gymnasieutbildning som är särskilt anpassad för svårt rörelsehindrade ungdomar, så kallad Rh-anpassad utbildning ska hänvisas till CSN.
- Resor inom olika verksamheter. Färdtjänstillståndet gäller inte för resor som kommunala, statliga eller privata verksamheter anordnar inom ramen för sin verksamhet. Regleringen följer principen att varje verksamhet ska stå för sina egna kostnader. Resor som arrangeras som gruppresor för funktionsnedsatta eller äldre personer i ett boende, dagcentral eller dagverksamheter. Här är inte fråga om resor till och från verksamheten utan resor som görs inom verksamheten, t.ex. förskoleutflykter, gruppresor för äldres utflykter, gruppboendeflykter samt gruppboendesemester inom ramen för kommunal dagverksamhet eller resor för funktionsnedsatta inom ramen för daglig verksamhet. Resor till och från verksamheten faller däremot under färdtjänstlagen då det anses vara enskilda resor.
- Resor till behandlande instanser så som sjukhus, vårdcentral, tandläkare, rehabilitering.
- Resor för asylsökande flyktingar m fl som är föremål av bestämmelserna i lag (1994:137) om mottagande av asylsökande ska hänvisas till migrationsverket.
- Resor för personer i arbetslivsinriktad rehabilitering enligt Förordningen (1991:1321) om rehabiliteringsersättning ska hänvisas till Försäkringskassan.
- Resor i samband med vistelse i kriminalvårdanstalt som är föremål för Förordningen (1974:286) om beräkning av strafftid och av Kriminalvårdens författningssamling (KVFS2011:1) ska hänvisas till kriminalvården.
- Tillståndet för färdtjänst gäller inte för resor inom tjänsten. Med tjänst avses förvävsarbete som anställd, egen företagare eller uppdragstagare.

Tillståndets omfattning

Omfattning för färdtjänst

Tillstånd till färdtjänst meddelas för visst tid beroende på funktionsnedsättningens varaktighet. I normalfallet meddelas färdtjänst under 3 år varefter ny ansökan måste göras. Då osäkerhet råder om funktionsnedsättningens varaktighet ska beslutet meddelas för en kortare tid. Personer med omfattande funktionsnedsättningar kan meddelas tillstånd för färdtjänst tillsvidare. Om behovet av färdtjänst förändras under tiden är det resenärens skyldighet att kontakta socialsekreterare. Om tillståndshavare folkbokfört sig i annan kommun upphör färdtjänsttillståndet att gälla. I enskilda fall kan tillståndet begränsas mellan bostad/resmål och hållplats för busstrafik.

Omfattning för riksfärdtjänst

I normalfallet tas beslut om riksfärdtjänst för varje enskild resa. Vid kontinuitet i resandesträckan kan tillstånd sökas för viss tid med ett visst antal resor. Sådana resor beviljas endast med specificering av resandesätt och begränsning av resmål.

Specialfordon

Den som utifrån sin funktionsnedsättning inte klarar av att åka med vanlig personbil (taxibil), kan få färdtjänst med specialfordon. Behovet behöver vara styrkt genom skriftligt underlag från behörig hälso- och sjukvårdspersonal.

Ensamåkning

I särskilda fall, då funktionsnedsättningen anses omöjliggöra samåkning med andra resenärer, kan rätt till ensamåkning beviljas men detta behöver styrkas genom skriftligt underlag från behörig hälso- och sjukvårdspersonal.

Ledsagare

Om den som söker tillstånd till färdtjänst behöver ledsagare under resorna, ska tillståndet även gälla ledsagaren (8 § färdtjänstlagen). Behovet av ledsagare ska vara knutet till själva resan och inte till vistelsen vid resmålet. Ledsagaren ska vara en för uppdraget lämplig person som har möjlighet att tillgodose de behov tillståndshavaren har för att kunna genomföra en resa. Tillstånd till ledsagare för den färdtjänstberättigade innebär ingen skyldighet för kommunen att tillhandahålla person för ledsagning. Ledsagare medföljer kostnadsfritt och måste stiga på och av på samma adress som den färdtjänstberättigade.

Beställning av resa

Den enskilde ansvarar själv för att beställa sin resa hos ansvarig utförare. Handläggare ska vid behov lämna bokningsinformation till den enskilde. Beställning av resa ska ske enligt regler och anvisningar från upphandlade utförare.

Service under resan

Vad som gäller för service, hjälpmedel, bagage och liknande specificeras i avtalet med den upphandlade utföraren.

Överklagan av ett beslut

Ett avslagsbeslut eller ett delavslagsbeslut som myndigheten fattar kan överklagas. Om någon är missnöjd med ett beslut bör han eller hon alltid höra av sig så fort som möjligt. Ett överklagande av ett myndighetsbeslut måste ha inkommit till nämnden inom tre veckor från det att den enskilde tog del av beslutet, annars aviseras överklagandet. Överklagandet ska vara ställt till förvaltningsrätten och bör innehålla en beskrivning av varför den enskilde är missnöjd med beslutet. Innan överklagandet skickas in till förvaltningsrätten bifogar handläggare ett yttrande huruvida beslutet omprövats eller ej samt om det finns något annat att anföra. Överklagan ska skickas in skyndsamt och vara förvaltningsrätten till handa senast en vecka efter att den inkommit.

Återkallelse

Återkallelse av tillstånd kan bli aktuellt om tillståndshavaren genom förändringar i hälsotillstånd eller av andra skäl inte längre uppfyller kriterierna för att få färdtjänst. Ett tillstånd får också återkallas om tillståndshavaren gjort sig skyldig till allvarliga eller upprepade överträdelser av de föreskrifter eller villkor som gäller för färdtjänsten samt även om det framkommer att den enskilde lämnat felaktiga uppgifter vid ansökan.

Avgifter

Enligt 10 § lag om färdtjänst har kommunen rätt att ta ut en avgift för färdtjänsten. Avgiften ska vara skälig och får inte överstiga tillståndsgivarens självkostnader. Enligt 8 § lag om riksfärdtjänst ska tillståndshavaren betala en egenavgift som motsvarar norm.